

De Griekse asielproblematiek

'The truth may be bitter, but it must be told'

Frederiek Lommen

Foto's: Yorgos Manousakis

Patra 2008

Begin mei kwamen op het eiland Leros in een paar dagen tijd meer dan 300 mensen aan land. In het toeristenseizoen is dit een normaal aantal op een willekeurig Grieks eiland, maar dit keer waren het geen toeristen. Het ging om mensen die illegaal probeerden het land binnen te komen. Ook bij het eiland Évia werd begin mei een groep van 28 personen aangehouden die per boot een poging deden het land te bereiken. Alleen al de eerste weken van mei heeft de kustwacht meer dan 1000 illegalen opgepakt, die in kleine bootjes vanuit de Turkse kust probeerden in Griekenland aan land te gaan.

De berichten in de maand mei vormen geen uitzondering. Griekenland krijgt als EU-lidstaat aan de buitengrens steeds meer te maken met illegale immigranten. Het zijn vooral mensen uit het Midden-Oosten (met name de landen Irak, Iran, Turkije, Afghanistan), Noord-Afrika en Azië (Pakistan, Bangladesh, India) die de enorme uitgestrekte kustlijn van Griekenland gebruiken om Europa binnen te komen. Bijna dagelijks verschijnen er berichten in de Griekse kranten over vluchtelingen die met een bootje aankomen op één van de vele eilanden, over mensen die worden betrapt terwijl ze zich hebben verstoppt in vrachtwagens of zelfs over lichamen van dode immigranten die aanspoelen op stranden.

Op zoek naar een beter bestaan

De aantallen stijgen nog ieder jaar. De Griekse krant *Kathimerini* zette afgelopen maand de cijfers nog eens op een rijtje: in het jaar 2005 werden 66.000 mensen zonder visum aangehouden, in 2006 ging het om 95.000 mensen en

in 2007 liep het aantal op naar 112.000. Het jaar 2008 belooft alle records te breken. Let wel: dit zijn de officiële cijfers. Het werkelijke aantal ligt volgens diverse mensenrechtenorganisaties veel hoger. De meeste gelukzoekers maken de overtocht vanuit de Turkse kust met behulp van mensen-smokkelaars. Bedragen variërend van 400 tot 6000 euro worden betaald om te worden overgezet naar één van de ontelbare Griekse eilanden of de kustlijn van het vasteland. Anderen proberen het via de landroute. Dat gebeurt via de meest noordoostelijk gelegen Griekse provincie Thracië, die grenst aan Bulgarije en Turkije. Dat lijkt misschien een betere route, maar hier, aan de oevers van de grensrivier Evros, liggen vele mijnen, die de Grieken in het verleden hebben geplaatst vanwege de nabijheid van 'aartsvijand' Turkije. Deze mijnen eisen jaarlijks tientallen doden en gewonden. De immigranten die worden opgepakt, of zich zelf bij de autoriteiten melden, worden tijdelijk in opvangcentra geplaatst. Omdat de toestroom

steeds groter is geworden in korte tijd, worden mensen tegenwoordig ook ondergebracht in politiebureaus, legerkazernes, leegstaande fabrieken en discotheken. Het gaat hierbij uiteraard niet om een homogene groep. Sommigen willen in Griekenland asiel aanvragen vanwege mogelijke vervolging in eigen land. Anderen willen doorreizen naar een ander Europees land en daar asiel aanvragen. Een grote groep is gekomen om het geweld of de armoede te ontvluchten en wil vooral aan het werk. Maar één ding geldt voor iedereen: men is op zoek naar een beter bestaan. Helaas is de ellende voor hen die Griekenland levend bereiken, niet voorbij. De opvang en behandeling van de immigranten blijken – op zijn zachtst gezegd – beneden peil.

Grove schending van mensenrechten

In april van dit jaar verscheen het rapport 'A Gamble With the Right to Asylum in Europe. Greek Asylum Policy and the Dublin II Regulation'. In dit rapport doen twee Noorse mensen-

rechtenorganisaties en de Griekse organisatie Greek Helsinki Monitor verslag van de asielproblematiek. De conclusie is glashelder: 'We consider that the Greek asylum system fails to offer protection for asylum seekers who are in need for it. With regard to legal protection as well as to humanitarian conditions, the situation for asylum seekers in Greece is alarming.' Volgens de onderzoekers is de kans op asiel in Griekenland zelfs kleiner dan de kans te worden geslagen door de politie! Ook uit verschillende andere rapporten van mensenrechtenorganisaties blijkt dat de opvang en behandeling van vluchtelingen problematisch zijn. De problemen zijn uiteenlopend en omvatten zo'n beetje ieder denkbaar aspect van deze thematiek. Vluchtelingen krijgen in het overgrote deel van de gevallen geen rechtsbijstand en geen tolk. Velen worden in het Grieks toegesproken en ondervraagd. De detentieomstandigheden zijn slecht, opvangcentra zitten overvol en er worden talloze gebouwen voor opvang gebruikt die daar niet geschikt voor zijn. De officiële centra bieden in totaal plaats aan 750 mensen, een fractie van het enorme aantal dat het land binnenkomt. Er zijn te weinig ambtenaren aangesteld om de zaken te behandelen, waardoor een aanvraag in vele gevallen in een paar minuten moet worden afgehandeld. In 2007 waren er in het hele land 12 politiemedewerkers aangesteld om de aanvragers te registreren. In sommige gevallen kan een asielaanvraag pas worden ingediend als er fors wordt betaald aan zogeheten 'mediators'.

Tot overmaat van ramp wordt door immigranten melding gemaakt van fysiek geweld en in sommige gevallen zelfs marteling. De inhoud van het in november 2007 uitgebrachte rapport van de Duitse non-gouvernementele organisatie Pro Asyl over de behandeling van vluchtelingen op de eilanden Lesbos, Chios en Samos gaat nog een stap verder. Uit het shockerende rapport met de veelzeggende titel 'The truth may be bitter, but it must be told' blijkt dat de kustwacht vluchtelingen systematisch terugstuurt en mishandelt. Boten worden vaak terug de zee op gestuurd na lek gestoken te zijn. Soms worden de boten zelfs beschoten en op die manier tot zinken gebracht. Mensen worden in sommige gevallen weer afgezet aan de Turkse kust of teruggesleept naar Turkse wateren. Anderen werden zonder eten en drinkwater op onbewoonde eilanden achtergelaten. Blijkbaar zijn deze mensonterende praktijken inmiddels ook in de herkomstlanden bekend. De meeste vluchtelingen die Griekenland in komen, zijn niet van plan om te blijven. Ze willen zo snel mogelijk verder Europa in. Dat laatste betreuren de Grieken geenszins. Het aantal asielaanvragers dat daadwerkelijk wordt toegelaten, is dan ook verwaarloosbaar. In 2007 werden 25.113 aanvragen ingediend, waarvan er 8 hebben geleid tot een vluchtelingenstatus.

De flessenhals van Patra

Degenen die het is gelukt een asielaanvraag in te dienen, krijgen een roze kaart die het recht

geeft op een verblijf van 6 maanden. Afgezien daarvan biedt de kaart niets: geen recht op onderdak, geen recht op verzorging, geen recht op voedsel. De bezitters van een roze kaart belanden dan ook bijna allemaal op straat. Sommige parken en pleinen in het centrum van Athene zijn tegenwoordig vergeven van in kartonnen dozen en in slaapzakken levende immigranten. Degenen wier asielaanvraag wordt afgewezen, krijgen een document waarin staat vermeld dat ze het land moeten verlaten en dat ze daar 2 maanden de tijd voor krijgen. Een deel van hen verdwijnt vervolgens in deze miljoenenstad in de illegaliteit. Anderen reizen door naar Patra. Patra ligt in het westelijk deel van Griekenland en vormt de belangrijkste haven voor veerboten naar Italië. Veel illegale immigranten proberen de haven te bereiken, om van daaruit per veerboot Italië en vervolgens West-Europa binnen te komen. Dat kan niet door het kopen van een ticket, maar moet uiteraard op een andere manier. De immigranten verstoppen zich in en onder vrachtauto's om op die manier de overtocht te maken. Dat gaat vaak mis. In februari van dit jaar werd het lichaam van een 15-jarig jongetje gevonden; overleden door de uitlaatgassen van de vrachtauto waar hij zich in had gewurmd. In juni werden 9 illegale immigranten uit een koelwagen op de veerboot naar Ancona gehaald. Ze waren er slecht aan toe, zwaar onderkoeld, en twee van hen werden bewusteloos aangetroffen.

De 'doorloopsnelheid' in Patra is laag, dus het aantal immigranten hoopt zich op in de havenstad. In de buurt van de haven is in de loop van de afgelopen jaren een aantal kampen ontstaan waar de immigranten verblijven. Inmiddels gaat het om duizenden mensen. Begin februari werd het grootste kamp door de autoriteiten gesloopt. 'Opgeruimd staat netjes' heet dat in Patra.

De Dublin-problematiek

Als het een immigrant, ondanks alle hierboven beschreven problemen, toch lukt Europa binnen te komen via Griekenland en dit land ook weer uit te geraken, is het probleem voor de Grieken niet van de baan. Volgens het Verdrag van Dublin is de eerste EU-lidstaat waar een immigrant binnenkomt verantwoordelijk voor zijn of haar asielaanvraag. Dat betekent dat een asielzoeker die in Griekenland aankomt, verder Europa in vlucht en wordt opgepakt in bijvoorbeeld Italië, wordt teruggestuurd naar Griekenland, om daar ter plekke zijn of haar asielaanvraag te laten behandelen.

Dit systeem staat sinds een tijdje ter discussie. Vanwege de abominabele opvang en behandeling van immigranten in Griekenland heeft de UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) afgelopen voorjaar alle EU-landen opgeroepen te stoppen met terugzending van de uit Griekenland afkomstige asielzoekers. Er zijn inmiddels een aantal landen die het advies hebben overgenomen. Noorwegen was het eerste land dat deze stap zette. Finland heeft de beslissing genomen om in ieder geval de minderjarige asielzoekers niet terug naar Griekenland te sturen. Duitsland, België en Zweden sturen asielzoekers afkomstig uit Griekenland inmiddels niet meer automatisch terug, maar bekijken ieder individueel geval.

Ook in Nederland wordt door mensenrechtenorganisaties en verschillende politieke partijen al een tijdje aandacht gevraagd voor de mensenrechtensituatie in Griekenland. Tot nu toe zonder succes. Een brandbrief van Vluchtelingenwerk en Amnesty International aan staatssecretaris van Justitie Nebahat Albayrak leidde eind mei tot kamervragen. De bestuurder beantwoordde deze met het bericht dat de Griekse autoriteiten haar hadden laten weten te erkennen dat er een probleem bestond, maar dat ze hun werkwijze

inmiddels hadden aangepast. Albayrak was daarom van mening dat de uit Griekenland afkomstige asielzoekers met een gerust hart konden worden teruggestuurd. Wel had de staatssecretaris de Griekse autoriteiten vanwege de daar ontstane werkdruk haar hulp aangeboden.

Wellicht komt er binnenkort verandering in dit standpunt van onze regering. Op 7 juli jongstleden concludeerde de rechtbank in Den Haag namelijk dat asielzoekers een risico lopen als ze door Nederland worden overgedragen aan Griekenland in het kader van de Dublin-verordening. De thematiek kwam aan de orde omdat een Somalische vrouw asiel wilde aanvragen in Nederland. Nederland wees de aanvraag af omdat ze via Griekenland de Europese Unie was binnengekomen. Daar was ze naar eigen zeggen opgesloten, had ze drie dagen geen eten en drinken gekregen en was ze mishandeld. Ze was niet in de gelegenheid gesteld asiel aan te vragen, maar werd meteen uitgezet. De rechtbank stelde dat de Somalische, eenmaal terug in Griekenland, weinig kans had op een eerlijke en geloofwaardige asielprocedure. Het gevaar bestaat, zo stelde de rechter, dat Griekenland handelt in strijd met de mensenrechten zoals vastgelegd in het Vluchtelingenverdrag en het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM).

De Griekse overheid reageert zoals verwacht. Alhoewel de Grieken recentelijk de hulp hebben ingeroepen van de overige lidstaten en er tijdens een Europese top in Cannes begin deze zomer uitgebreid is gesproken over een Frans plan voor een gezamenlijk Europees asielbeleid, bestreed minister van Binnenlandse Zaken Prokopis Pavlópoulos tijdens een bijeenkomst in Luxemburg in april nog alle aantijgingen. 'Greece's immigration policy fully complies with the country's international obligations', zo liet hij weten. 'Vroeger' kampte Griekenland misschien met asielproblematiek, maar inmiddels waren de problemen onder controle. Wel zou een verhoging van het budget uit Brussel op zijn plaats zijn, om de uitzonderlijke situatie in Griekenland de baas te kunnen worden, aldus de minister. 🐾

Zie ook de weblog van Frederiek Lommen www.andergriekenland.web-log.nl

Oud worden

Frans van Hasselt Foto's: Bob Wennekendonk

Op de wereldomroep hoorde ik over misbruik van de Kinderopvang in Nederland. Ouders 'stallen' hun kinderen bij deze instellingen en gaan vervolgens met vakantie. Toevallig vond ik diezelfde dag in Atheense kranten een zelfde bericht, maar dan over bejaarden. Grieken die een oude vader of moeder in huis hebben, brengen deze, als de vakantietijd nadert, naar een ziekenhuis op een dag dat dit (gratis) dagdienst heeft. Er wordt altijd wel iets gevonden waarvoor hij/zij enkele dagen onder observatie moet blijven. Als die zijn verstreken, worden de kinderen opgebeld dat ze hun ouder weer kunnen ophalen, maar die zijn intussen met vakantie gegaan.

Parallel hiermee loopt het verschijnsel dat bij het begin van de zomer het aantal honden en katten op straat toeneemt. Ze zijn daar neergelopen door bazen en bazinnen die met vakantie gingen en zo zijn ze *adésputa* (zonder baas) geworden. Hetzelfde overkomt aan het eind van het jachtseizoen honden die te oud of anderszins onbruikbaar zijn geworden voor het jachtbedrijf. Maar dat is een ander verhaal.

Dezer dagen vond ik nóg een schrijnende affaire in de krant: het Gemeentelijk Bejaardentehuis van Argostoli (Kefalloniá) moet wegens verbouwing voor korte tijd worden ontruimd. Men vroeg het naburige klooster van de Heilige Andreas, waar net een ruime *xenonas* (gastenver-